

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Projekt pt. „Rozwój kompetencji specjalistów ochrony zdrowia z zakresu realizacji badań naukowych”, nr FERS.01.13-IP.07-0004/24, realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Priorytet FERS.01 Umiejętności, Działanie FERS.01.13 Umiejętności w sektorze zdrowia.

**TYTUŁ: Podstawy prawne realizacji badań klinicznych.
Źródła prawa w badaniach klinicznych
Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady UE 536/2014.
Ustawa o badaniach klinicznych**

PROWADZĄCY: dr n. biol. Konrad Maciejewski

AGENCJA
BADAŃ
MEDYCZNYCH

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Podstawy prawne i źródła prawa w badaniach klinicznych.

KONSTYTUCJA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Rozdział II

WOLNOŚCI, PRAWA I OBOWIĄZKI CZŁOWIEKA I OBYWATELA ZASADY OGÓLNE

Artykuł 39

"Nikt nie może być poddany eksperymentom naukowym, w tym medycznym, bez dobrowolnie wyrażonej zgody."

AGENCJA
BADAŃ
MEDYCZNYCH

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Podstawy prawne i źródła prawa w badaniach klinicznych.

- **Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 536/2014** z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie badań klinicznych produktów leczniczych stosowanych u ludzi oraz uchylenia dyrektywy 2001/20/WE
- **Ustawa o badaniach klinicznych stosowanych u ludzi** z dnia 9 marca 2023 roku [Dz.U.2023 poz.605]

AGENCJA
BADAŃ
MEDYCZNYCH

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Podstawy prawne i źródła prawa w badaniach klinicznych.

Przepisy regulujące badania kliniczne w Polsce, przed wejściem w życie Ustawy o badaniach klinicznych:

- Ustawa Prawo Farmaceutyczne z dnia 6 września 2001 r.
- Ustawa o zawodzie lekarza i lekarza dentysty z dnia 5 grudnia 1996 r.
- Rozp. Min. Zdrowia ws. komisji bioetycznej (...) z dnia 26 stycznia 2023 r.
- Rozp. Min. Zdrowia ws. rodzajów, zakresu i wzorów dokumentacji medycznej (...)
- Ustawa o ochronie danych osobowych z dnia 10 maja 2018 r.
- Rozp. Min. Zdrowia ws. preparatów zawierających środki odurzające (...)

AGENCJA
BADAŃ
MEDYCZNYCH

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Podstawy prawne i źródła prawa w badaniach klinicznych.

Przepisy regulujące badania kliniczne w Polsce, przed wejściem w życie Ustawy o badaniach klinicznych:

- Rozp. Min. Zdrowia ws. Centralnej Ewidencji Badań Klinicznych (...)
- Ustawa o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz.U.2009 nr 52 poz.417)
- Rozp. Min. Finansów ws. zmieniające rozporządzenie ws. obowiązkowego ubezpieczenia OC badacza i sponsora (...)
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2016/679 ws. ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych

AGENCJA
BADAŃ
MEDYCZNYCH

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Podstawy prawne i źródła prawa w badaniach klinicznych.

UCHYLONE AKTY PRAWNE:

- Dyrektywa 2001/20/WE z dnia 4 kwietnia 2001
- Rozp. Min. Zdrowia ws. wzorów dokumentów przedkładanych w związku z badaniem klinicznym...
- Rozp. Min. Zdrowia ws. sposobu prowadzenia badań klinicznych z udziałem małoletnich...
- Rozp. Min. Zdrowia ws. zgłaszania niespodziewanego ciężkiego niepożądanego działania produktu leczniczego...
- Rozp. Min. Finansów ws. obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej badacza i sponsora...
- Rozp. Min. Zdrowia i Opieki Społ. ws. szczegółowych zasad powoływania i finansowania oraz trybu działania komisji bioetycznych...

AGENCJA
BADAŃ
MEDYCZNYCH

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Podstawy prawne i źródła prawa w badaniach klinicznych.

Niektóre przepisy regulujące badania kliniczne wyrobów medycznych:

- Ustawa o wyrobach medycznych z dnia 7 kwietnia 2022 r. [Dz.U.2022 poz.974]
- Rozp. Min. Zdrowia ws. szczegółowych wymagań dotyczących planowania, prowadzenia, monitorowania i dokumentowania badania klinicznego wyrobu medycznego z dnia 16 lutego 2016 r.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/745 z dnia 5 kwietnia 2017 r. ws. wyrobów medycznych (...)
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/746 z dnia 5 kwietnia 2017 r. ws. wyrobów medycznych do diagnostyki in vitro (...)

AGENCJA
BADAŃ
MEDYCZNYCH

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Rozporządzenie 536/2014

- uchylenie dyrektywy 2001/20/WE
- weszło w życie 31 stycznia 2022 roku

Wpływ na państwa członkowskie:

- Państwa członkowskie zobowiązane są do ustanowienia przepisów krajowych dotyczących sankcji za naruszenia rozporządzenia, które muszą być skuteczne, proporcjonalne i odstraszające

AGENCJA
BADAŃ
MEDYCZNYCH

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Rozporządzenie 536/2014

Cel:

- ujednoczenie przepisów
- przyspieszenie procesów
- zwiększenie skuteczności
- zapewnienie wysokich standardów jakości i bezpieczeństwa

AGENCJA
BADAŃ
MEDYCZNYCH

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Rozporządzenie 536/2014

ROZDZIAŁ I

PRZEPISY OGÓLNE

Artykuł 1

Zakres

Niniejsze rozporządzenie ma zastosowanie do wszystkich badań klinicznych prowadzonych w Unii.

Niniejszego rozporządzenia nie stosuje się do badań nieinterwencyjnych.

AGENCJA
BADAŃ
MEDYCZNYCH

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Rozporządzenie 536/2014

Art.2 Definicje

- 1) „badanie biomedyczne” oznacza każde badanie dotyczące ludzi, mające na celu:
  - a) odkrycie lub potwierdzenie klinicznych, farmakologicznych lub innych farmakodynamicznych skutków jednego lub większej liczby produktów leczniczych;
  - b) stwierdzenie wszelkich działań niepożądanych jednego lub większej liczby produktów leczniczych; lub
  - c) zbadanie wchłaniania, dystrybucji, metabolizmu i wydalania jednego lub większej liczby produktów leczniczych; mające na celu upewnienie się co do bezpieczeństwa lub skuteczności tych produktów leczniczych;

AGENCJA
BADAŃ
MEDYCZNYCH

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Rozporządzenie 536/2014

Art.2 Definicje

- 2) „badanie kliniczne” oznacza badanie biomedyczne spełniające którykolwiek z następujących warunków:
- a) przydział uczestnika do danej strategii terapeutycznej ustalany jest z góry i odbywa się w sposób niestanowiący standardowej praktyki klinicznej zainteresowanego państwa członkowskiego;
  - b) decyzja o przepisaniu badanego produktu leczniczego jest podejmowana łącznie z decyzją o włączeniu uczestnika do badania biomedycznego; lub
  - c) oprócz standardowej praktyki klinicznej u uczestników wykonuje się dodatkowe procedury diagnostyczne lub procedury monitorowania;

AGENCJA
BADAŃ
MEDYCZNYCH

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Rozporządzenie 536/2014

- 3) „badanie kliniczne o niskim stopniu interwencji” oznacza badanie kliniczne spełniające wszystkie następujące warunki:
- a) badane produkty lecznicze, z wyjątkiem placebo, są dopuszczone do obrotu;
  - b) według protokołu badania klinicznego:
    - (i) badane produkty lecznicze są stosowane zgodnie z warunkami pozwolenia na dopuszczenie do obrotu; lub
    - (ii) stosowanie badanych produktów leczniczych jest oparte na dowodach i poparte opublikowanymi dowodami naukowymi dotyczącymi bezpieczeństwa i skuteczności tych badanych produktów leczniczych w którymkolwiek z zainteresowanych państw członkowskich; oraz
  - c) dodatkowe procedury diagnostyczne lub procedury monitorowania stwarzają najwyżej minimalne dodatkowe ryzyko lub obciążenie dla bezpieczeństwa uczestników w porównaniu ze standardową praktyką kliniczną w którymkolwiek z zainteresowanych państw członkowskich;

AGENCJA
BADAŃ
MEDYCZNYCH

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Rozporządzenie 536/2014

Artykuł 3

Zasada ogólna

Badanie kliniczne można prowadzić tylko, jeśli:

- a) prawa, bezpieczeństwo, godność i dobrostan uczestników podlegają ochronie i są nadrzędne wobec wszystkich innych interesów; oraz
- b) badanie kliniczne ma na celu dostarczenie wiarygodnych i odpornych danych.

AGENCJA
BADAŃ
MEDYCZNYCH

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Rozporządzenie 536/2014

ROZDZIAŁ II

PROCEDURA WYDANIA POZWOLENIA NA BADANIE KLINICZNE

ROZDZIAŁ III

PROCEDURA WYDAWANIA POZWOLENIA NA ISTOTNĄ ZMIANĘ BADANIA KLINICZNEGO

ROZDZIAŁ IV

DOKUMENTACJA WNIOSKU

AGENCJA
BADAŃ
MEDYCZNYCH

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Rozporządzenie 536/2014

Artykuł 29

Świadoma zgoda

oraz wyjątki, w tym badania kliniczne:

- z udziałem uczestników niezdolnych do wyrażenia zgody (art. 31)
- z udziałem małoletnich (art. 32)
- z udziałem kobiet ciężarnych lub karmiących piersią (art. 33)
- w sytuacjach nagłych (art. 35)

AGENCJA
BADAŃ
MEDYCZNYCH

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Rozporządzenie 536/2014

ROZDZIAŁ VI

ROZPOCZĘCIE, ZAKOŃCZENIE, CZASOWE WSTRZYMANIE ORAZ PRZEDWCZESNE ZAKOŃCZENIE BADANIA KLINICZNEGO

ROZDZIAŁ VII

ZGŁASZANIE DANYCH DOTYCZĄCYCH BEZPIECZEŃSTWA W KONTEKŚCIE BADANIA KLINICZNEGO

ROZDZIAŁ VIII

PROWADZENIE BADANIA KLINICZNEGO, NADZÓR ZE STRONY SPONSORA, SZKOLENIA I DOŚWIADCZENIE, POMOCNICZE PRODUKTY LECZNICZE

AGENCJA
BADAŃ
MEDYCZNYCH

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Rozporządzenie 536/2014

ROZDZIAŁ IX

WYTWARZANIE I IMPORT BADANYCH PRODUKTÓW LECZNICZYCH I POMOCNICZYCH PRODUKTÓW LECZNICZYCH

ROZDZIAŁ X

OZNAKOWANIE

AGENCJA
BADAŃ
MEDYCZNYCH

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Rozporządzenie 536/2014

ROZDZIAŁ XI

SPONSOR I BADACZ

ROZDZIAŁ XII

ODSZKODOWANIE

ROZDZIAŁ XIII

NADZÓR PROWADZONY PRZEZ PAŃSTWA CZŁONKOWSKIE, UNIJNE INSPEKCJE I KONTROLE

AGENCJA
BADAŃ
MEDYCZNYCH

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Rozporządzenie 536/2014

ROZDZIAŁ XIII

NADZÓR PROWADZONY PRZEZ PAŃSTWA CZŁONKOWSKIE, UNIJNE INSPEKCJE I KONTROLE

ROZDZIAŁ XIV

INFRASTRUKTURA INFORMATYCZNA

ROZDZIAŁ XV

WSPÓŁPRACA MIĘDZY PAŃSTWAMI CZŁONKOWSKIMI

AGENCJA
BADAŃ
MEDYCZNYCH

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Rozporządzenie 536/2014

ROZDZIAŁ XVI

OPLATY

ROZDZIAŁ XVII

AKTY WYKONAWCZE I AKTY DELEGOWANE

ROZDZIAŁ XVIII

PRZEPISY RÓŻNE

ROZDZIAŁ XIX

PRZEPISY KOŃCOWE

AGENCJA
BADAŃ
MEDYCZNYCH

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Tranzycja badania

Co ze „starymi” badaniami?

- konieczność tranzycji badania do nowych przepisów,
- bez konieczności powtórnej oceny wniosku,
- wszystkie trwające badania po 31 stycznia 2025 r. w CTIS,
- tylko podstawowa dokumentacja,
- pełne dostosowanie badania przy pierwszej zmianie istotnej.

AGENCJA
BADAŃ
MEDYCZNYCH

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Ustawa o badaniach klinicznych

W jakim celu?

- uzupełnienie przepisów w obszarach „krajowych”,
- niekompatybilne przepisy Ustawy Prawo Farmaceutyczne
- system CTIS (Clinical Trials Information System)
- centralna/naczelna komisja bioetyczna

AGENCJA
BADAŃ
MEDYCZNYCH

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Ustawa o badaniach klinicznych

Dz. U. 2023 poz. 605

USTAWA

z dnia 9 marca 2023 r.

o badaniach klinicznych produktów leczniczych stosowanych u ludzi^{1), 2)}

AGENCJA
BADAŃ
MEDYCZNYCH

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Ustawa o badaniach klinicznych – obawy i nadzieje

WPŁYW KORZYSTNY

- jednolity proces i czas wydania decyzji,
- ujednoczenie dokumentacji,
- możliwość płacenia pacjentom,
- możliwość prowadzenia badań w stanach zagrożenia życia,
- przepisy odnośnie finansowania świadczeń medycznych,
- Fundusz Kompensacyjny
- profesjonalizacja komisji bioetycznych w Polsce
- system opłat za dokonanie oceny

AGENCJA
BADAŃ
MEDYCZNYCH

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Ustawa o badaniach klinicznych – obawy i nadzieje

WPŁYW NIEKORZYSTNY

- polskie tłumaczenia,
- rejestracja w OMS
- brak zgody pacjenta w formie elektronicznej
- brak zapisów dotyczących „compassionate use”

AGENCJA
BADAŃ
MEDYCZNYCH

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Ustawa o badaniach klinicznych

Naczelna Komisja Bioetyczna

- rozwiązanie hybrydowe,
- sieć oparta na dotychczasowych komisjach bioetycznych
- zadaniem komisji naczelnej jest przydzielanie wniosków do oceny
- komisja naczelna afiliowana przy ABM
- posiedzenia zdalne,
- 5-7 osobowe zespoły,

AGENCJA
BADAŃ
MEDYCZNYCH

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Ustawa o badaniach klinicznych

Naczelna Komisja Bioetyczna

szybsze (w ciągu 15 dni) wypracowanie opinii bioetycznej, w przypadku, kiedy Polska jest państwem-sprawozdawcą w ramach danej oceny skoordynowanej.

AGENCJA
BADAŃ
MEDYCZNYCH

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Ustawa o badaniach klinicznych

Polisa ubezpieczenia

- utrzymano mechanizm obowiązkowego ubezpieczenia OC badacza i sponsora na zasadzie winy,
- nie ma obowiązku ubezpieczenia OC w badaniu klinicznym o niskim stopniu interwencji [UWAGA! nie dotyczy badacza]

AGENCJA
BADAŃ
MEDYCZNYCH

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Ustawa o badaniach klinicznych

Fundusz kompensacyjny

- utworzenie Funduszu Kompensacyjnego,
- świadczenia dla uczestników badań na zasadzie ryzyka (niezależnie od ewentualnej winy).
- dysponentem funduszu będzie Rzecznik Praw Pacjenta,
- składka naliczana będzie od każdego wniosku i będzie należna z dniem złożenia takiego wniosku,
- zwrot składek będzie dopuszczalny

AGENCJA
BADAŃ
MEDYCZNYCH

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Ustawa o badaniach klinicznych

Fundusz kompensacyjny

wysokość świadczenia za spowodowanie uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia będzie wynosiła

- od 2 000 do 200 000 PLN,

natomiast w przypadku śmierci uczestnika badania

- od 20 000 do 100 000 PLN.

AGENCJA
BADAŃ
MEDYCZNYCH

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Ustawa o badaniach klinicznych

Opłaty

- za złożenie wniosku,
- za istotną zmianę,
- składka na Fundusz Kompensacyjny,
- opłata za polisę ubezpieczenia.

AGENCJA
BADAŃ
MEDYCZNYCH

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Ustawa o badaniach klinicznych

Świadczenia gwarantowane

- podział odpowiedzialności płatnika publicznego i sponsora,
- w większości przypadków uczestnik badania klinicznego jest ubezpieczony (NFZ)
- świadczenia gwarantowane,
- a jednocześnie procedury objęte protokołem badania klinicznego

AGENCJA
BADAŃ
MEDYCZNYCH

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Ustawa o badaniach klinicznych

Świadczenia gwarantowane

- sponsor finansuje świadczenia związane z badaniem klinicznym i objęte protokołem, które nie mieszczą się w zakresie świadczeń gwarantowanych, a w szczególności dostarcza bezpłatnie uczestnikom badania klinicznego badane produkty lecznicze oraz urządzenia stosowane do ich podawania.

... wszystkie?

- Ustawa eliminuje tę niejasność interpretacyjną, zobowiązując sponsora do finansowania świadczeń opieki zdrowotnej wykonanych wyłącznie w celu zakwalifikowania pacjenta do udziału w badaniu klinicznym.

AGENCJA
BADAŃ
MEDYCZNYCH

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Ustawa o badaniach klinicznych

Czego nie udało się wprowadzić z Ustawie?

- ***compassionate use*** leków - w tym dostępu do leku dla pacjenta po zakończonym badaniu klinicznym, *post-trial access*,
- ***e-consent*** elektronicznej zgody na udział w badaniu klinicznym,
- zdalny dostęp monitora badania badania do elektronicznej dokumentacji

AGENCJA
BADAŃ
MEDYCZNYCH

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Podsumowanie

- Rozporządzenie 536/2014
- Ustawa o badaniach klinicznych z 9 marca 2023 r.
- oddzielne prawo ws. badań klinicznych wyrobów medycznych,
- harmonizacja przepisów w UE i wyrównanie szans,
- Naczelna Komisja Bioetyczna zamiast centralnej (centralnych),
- doprecyzowanie definicji badań w sytuacjach szczególnych,
- przepisy dotyczące podziału finansowania świadczeń,
- Fundusz Kompensacyjny,
- nadal brak *compassionate*, *e-consent* i *zdalnego* dostępu,

AGENCJA
BADAŃ
MEDYCZNYCH